



Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMÜ EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>



Tür: Kitap İncelemesi
Kabul Tarihi: 03 Mart 2021

Gönderim Tarihi: 11 Şubat 2021
Yayımlanma Tarihi: 15 Haziran 2021

Atıf Künyesi: Vardar, Ö. (2021). “İdris Nebi Uysal, (2018) Yunus Emre Yunus Emre Divanı'ndan Seçmeler (Karaman Nüshası)”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 212-214.

DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.878648>

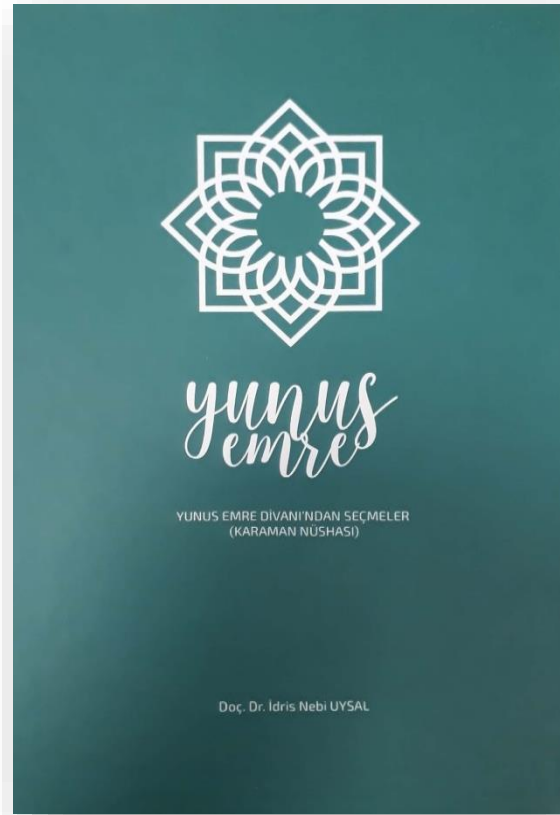
İDRİS NEBİ UYSAL, (2018) YUNUS EMRE YUNUS EMRE DİVANI'NDAN SEÇMELER (KARAMAN NÜSHASI)

(Karaman: Karaman Belediyesi Kültür Yayınları. 158 s. ISBN: 978-605-245-200-4)

Özge VARDAR*

Hayatı hakkındaki bilgilere daha çok menkıbeler üzerinden ulaşılan Yunus Emre, siyasi ve toplumsal çatışmaların yoğun olduğu bir dönemde yaşamıştır. Moğol saldırılarının arttığı, kardeş ve taht kavgalarının yaşandığı, halkın ağır vergiler altında ezildiği, sosyoekonomik yapının bozulmaya başladığı bu devirde Yunus Emre sözleriyle halka umut olmuştur. Maddi ve manevi zarar gören, buhrana sürüklenen halkın ruhunu beslemek isteyen Yunus Emre, Türkçe konuşan halka, çağdaşlarının aksine onların diliyle seslenmiş, Arapça ve Farsça kelimelere Türkçe ruh ve kimlik vererek, coşkulu bir dille halkın duygularına hitap eden şiirler kaleme almıştır.

Yunus Emre; edebiyatımızda ve akademik dünyada hayatı, eserleri hakkında en çok çalışma yapılan isimlerden biridir. Fuat Köprülü'den bugüne birçok yerli ve yabancı isim, onu ilmî ve edebî çalışmalarının konusu olarak ele almıştır. Öyle ki Yunus merkezli araştırma ve incelemelerin künyesi birkaç kitap teşkil edecek hacme ulaşmıştır. Yunus Emre ile ilgili yapılan çalışmalardan biri de İdris Nebi Uysal'ın hazırladığı *Yunus Emre Yunus Emre Divanı'ndan Seçmeler (Karaman Nüshası)* adlı seçki



* Yüksek Lisans Öğrencisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Karaman/Türkiye. E-Posta: ozgeipekdal@hotmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2305-2893>.

nitelikli eserdir. 2018 yılında Karaman Belediyesi Kültür Yayınları arasından çıkan bu eser, 158 sayfadan oluşmaktadır.

Eserin “Giriş” (s. 13) bölümünde, Yunus Emre’nin hayatta olduğu XIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIV. yüzyılın ilk çeyreğinde neler meydana geldiğine dair bilgiler verilmiştir. Burada ozanın yaşadığı çağın umumi manzarasını çizen Uysal, Yunus’un hangi şartlar altında eser verdiğini zihinlere işleme düşüncesindedir. Araştırmacıya göre Yunus’u anlamanın yolu, onun yetiştiği çevreyi bilmek ve eserlerini okumaktan geçmektedir.

“Birinci Bölüm”de (s. 16-27); Yunus Emre’nin hayatı hakkındaki bilgilerin iki kaynağa dayandığından; bunların menkıbeler ve Osmanlı Devleti’nden kalan arşivlerdeki vesikalar ve şair hakkındaki telif eserlerin bulunduğu tarihî belgeler olduğundan söz edilmiştir. Değinen menkıbelere göre Yunus’un hayatı hakkında anlatılanlar birbirinden farklıdır. Kimine göre varlıklı bir Yunus, kimine göre yoksul, kimine göre sahra sahra dolaşan derviş Yunus ile karşılaşmaktadır. Bu menkıbelerin ortak noktası ise Yunus Emre’nin Tapduk Emre ile yolunun kesişmesi ve ona hizmet etmesidir. Uysal’ın verdiği bilgilere göre; araştırmacıların tarihi belgeler olarak başvurdukları ilk kaynak *Risâletü’n-Nushiyye*’dir. Hayatı ve yaşadığı dönem hakkında görüş ayrılıkları olan ozana ait bilgilere tarihî belgeler açıklık getirmiştir. Erzi’nin, Beyazıt Devlet Kütüphanesinde rastladığı 7912 numaraya kayıtlı yazmadaki derkenarla birlikte Yunus Emre’nin ölüm tarihi ve ne kadar yaşadığı sorunu çözülmüştür. Buna göre şairin 1240-1/1320-1 yılları arasında yaşamış olduğu söylenmektedir. Hikmet İlaydın menkıbelerdeki bilgilerin çelişkili olduğu savunup eserlerini incelemeye yönelmiş, Âşıkpaşazâde’nin verdiği tarihlerin doğru olduğunu savunmuştur. Resmî belgeler incelendiği zaman Yunus’un varlıklı bir insan olduğu görülmekte, İslam tarihine ve mitolojiye vakıf olduğu bilinmektedir.

Yunus Emre’nin yaşadığı yer ve mezarı tartışma konusu olmuştur. Menkıbelere göre Yunus Emre’nin Orta Anadolu’da yaşadığı rivayet edilir. Menkıbelerin değil de tarihî vesikalara dikkate alınması gerektiğini savunan araştırmacı, bu vesikalara dayanarak ozanın Karaman ve çevresinde yaşadığına işaret etmektedir. Bilim dünyasında Yunus Emre mezarının birçok şehirde bulunabileceğine dair görüşler olmasına rağmen Osmanlı arşivlerine müracaat edildiğinde mezarın Karaman’da olduğu düşünülmektedir.

“İkinci Bölüm” (s. 30-32); Yunus Emre’nin eserlerine ayrılmıştır. İlk eseri *Risâletü’n-Nushiyye* olup bu eserin türü, ölçüsü, teması hakkında bilgiler verilmiş, risale üzerine çalışan kişilerden söz edilmiştir. Yunus Emre’nin hayatını, görüşlerini bütünüyle yansıtan eseri *Divan*’dır. Şair, sanat yapma gayesi gütmeyi için divan tertip etmemiştir. Bu yüzden oluşturulan *Divan* adlı eserde karışıklıklar olmuş, bu karışıklıklar eserde sebebiyle birlikte açıklanmıştır. Eserin öne çıkan nüshalarının bahsedildiği bu bölümde, Yunus mahlaslı şiirlere bazı mecmua ve cönklerde de rastlandığına değinilmiştir. *Divan*’da kullanılan nazım biçimlerine, ölçüye, dil özelliklerine, içeriğe de yer verilmiştir.

“Üçüncü Bölüm”de (s. 34-39); *Divan*’ın nüshaları ve Karaman nüshasının özellikleri incelenmiştir. Karaman nüshasının istinsah tarihi ile ilgili görüş ayrılıkları vardır. Nüshayı dil yönüyle inceleyen ilk araştırmacı olan Uysal, bu nüshanın XIV. yüzyılın sonlarında ve XV. yüzyılın ilk yarısında yazılmış olabileceği kanaatine varır. Nüshanın fiziki özellikleriyle beraber bölümler hakkında bilgiler verilmiştir. Yunus’un şiirleriyle vermek istediği mesajlar ve onun yararlandığı kaynaklardan da söz eden araştırmacı Karaman nüshasının şekil, dil ve üslup özelliklerini incelemeye geçmiştir. Bu nüshada şairin kullandığı mahlaslar sayı ve yüzdelerle gösterilmiş ve şairin asıl mahlasının Yunus olduğu sonucuna varılmıştır. Karaman nüshasında söz varlığı bakımından Türkçenin baskın olduğu örneklerle gösterilmiştir. Yunus’un üslubuna da değinen Uysal, şairin ses, hece ve sözcük tekrarlarını sıkça kullandığını, zamirlere sık müracaat ettiğini ve bu yüzden üslubunun canlı ve hareketli olduğunu ifade eder.

“Dördüncü Bölüm”de (s. 42-44); Yunus Emre üzerine yapılan başlıca çalışmalar üzerinde durmuştur. Araştırmacının verdiği bilgilere göre Yunus Emre araştırmalarını başlatan ilk isim Fuad Köprülü’dür. Burhan Ü. Toprak, Yunus Emre şiirlerinin bugünkü Türk alfabesiyle ilk neşrini yapmıştır. Abdülbâki Gölpınarlı, Yunus Emre hayatı ve eserleriyle ilgili çok sayıda araştırma yapan isimlerden biridir. *Divan*’ı yayıma hazırlayan ilk dilci olan Faruk Kadri Timurtaş, *Divan* tertip etmiş ve EAT dil özelliklerini dikkate alarak şiirleri yazmıştır. Turan Karataş, Yunus Emre’ye ait olmadığı düşünülen şiirleri çıkararak *Divan*’ı tekrar yayımlamıştır. *Divan*’ın tenkitli metnini oluşturarak kapsamlı çalışmalar yapan araştırmacı

Mustafa Tatçı, nüshalar arasında karşılaştırmalar yapmış ve metinleri edebî yönden incelemiştir. Yunus Emre'nin hayatı, sanatı, dünya görüşü, edebî kişiliği ile ilgili yapılan çalışmalar yalnız bunlarla sınırlı olmayıp yukarıda önemli görülen araştırmalar okuyucuya sunulmuştur.

“Beşinci Bölüm”de (s. 46-47); çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmıştır. Çalışmadaki amaç, *Yunus Emre Divanı*'nın Karaman nüshasından seçilen şiirlerin okuyucuya ulaştırılmasıdır. Seçkiyi hazırlarken şiirleri neden seçme gereksinimi duyulduğu ve nelere dikkat edildiği açıklanmıştır. Eseri nasıl tertip ettiğini maddeler hâlinde okuyucuya aktaran Uysal, şiirlerin dil bilgisel yapısını nasıl ele aldığını açıklamış, imla ve noktalama işareti hususuna da değinmiştir.

“Altıncı Bölüm”de (s. 55-155) ise *Yunus Emre Divanı*'nın Karaman nüshasında kayıtlı 218 şiirden seçilen 99 şiire yer verilmiştir. Başlıklar araştırmacı tarafından eklenmiş olup şiirde sık tekrar eden, şiirin ana temasını yansıtan, etkileyici olan sözlerden seçilmiştir. Şiir numaralarının yanında varak numarası ayraç içinde gösterilmiş ve şiirler beyit düzeninde yazılmıştır. Bu şiirlerde geçen okuyucunun anlamakta zorlanacağı kelimeler için de sayfa altı sözlük yöntemi kullanılmış olup kelimelerin anlamı dipnotta verilmiştir.

Eserin son bölümü; abece sırasına göre eklenen dizine ayrılmış olup dizin bölümünün şiirlerin ilk mısrası alınarak düzenlendiği, ayraç içindeki rakamların da şiirlerin sırasını gösterdiği açıklanmıştır.

Yukarıda ana hatlarıyla tanıtılan eserin önemli özelliklerinden birincisi Türkiye Türkçesinin kuruluşunda büyük önem taşıyan ve hayatı hakkındaki bilgiler hâlen tartışma konusu olan Yunus Emre'nin hayatı ve sanatının kabul görmüş hâliyle okuyucuya sunulmuş olmasıdır. İkincisi Uysal'ın Karaman nüshasından özenle seçtiği 99 şiirin her birine başlık koyması ve sayfa altı sözlük uygulaması olmuştur. 99 şiirle Yunus Emre'nin şairliği ve şahsiyeti tekrar gözler önüne serilmiştir.

Yine aynı araştırmacı önceden *Yunus Emre Divanı*'nın (Kesit Yayınları, 2014) Karaman nüshasını ele alarak eserini dil incelemesi, metin ve sözlük bölümlerinden oluşturmuş olup ardından böyle bir seçki hazırlamasıyla Yunus Emre'yi tam anlamıyla idrak etmeye vesile olmuştur. Bu önemli çalışmalarıyla katkılarından dolayı İdris Nebi Uysal'a teşekkürlerimizi sunuyoruz.